

Š i f r a k a n d i d a t a :

Državni izpitni center

M 1 7 2 7 0 1 1 2

JESENSKI IZPITNI ROK

EKONOMIJA

==== Izpitna pola 2 ====

Ponedeljek, 28. avgust 2017 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:

Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik, svinčnik, šilček, radirko, računalno in ravnilo.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.

Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati nalog, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani).

Izpitna pola vsebuje 6 nalog. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 60. Za posamezno nalogo je število točk navedeno v izpitni poli.

Rešitve pišite z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom v izpitno polo v za to predvideni prostor **znotraj okvirja**, skice in grafe pa rišite s svinčnikom. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napisano prečrtajte in rešitev zapišite na novo. Nečitljivi zapisi in nejasni popravki bodo ocenjeni z 0 točkami.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 1 prazno.

2. naloga: Proizvodna funkcija

Proizvodna funkcija je odnos med velikostjo proizvoda in kombinacijo proizvodnih dejavnikov pri njegovi proizvodnji. Proučevanje proizvodne funkcije nam omogoča razumevanje nekaterih temeljnih zakonitosti proizvodnje.

2.1. Proizvodnja ima v procesu reprodukcije primarno oz. dominantno vlogo.

- Opredelite proizvodnjo.

---

(1)

- Navedite vrste proizvodnih dejavnikov.

---

(1)
(2 točki)

2.2. Vsako gospodarstvo in tudi podjetje mora poskrbeti, da čim popolneje in kar najbolje izkoristi vse proizvodne dejavnike.

- Opredelite pojem izokvanta.

(1 točka)

2.3. Z določeno količino proizvodnih dejavnikov lahko proizvedemo določeno količino izdelkov.

- Podčrtajte pravilni navedbi.

Večanje merila produkcije se v proizvodnji pojavlja v **zelo kratkem** / **kratkem** / **dolgem** obdobju.

Za povečanje proizvodnje se hkrati poveča uporaba **enega** / **nekaj** / **vseh** proizvodn/-ega/-ih dejavnik/-a/-ov.

(1)

- Podjetje SOMA, d. o. o., je v letu 2015 z 10 enotami kapitala in 20 enotami dela proizvedlo 12.400 izdelkov. Zaradi širitve trga je v letu 2016 dodatno kupilo 10 enot kapitala in zaposlilo še 20 delavcev (enot dela).

Da bi v letu 2016 dosegli **naraščajoče** donose, bi morala količina proizvedenih izdelkov v

podjetju SOMA, d. o. o., znašati (*dopolnite*) _____.

(1)
(2 točki)

2.4. Kmetijsko gospodarstvo Sonce razpolaga z 20 hektarji obdelovalne zemlje in se ukvarja s pridelavo pšenice.

Preglednica prikazuje podatke o pridelavi pšenice glede na količino porabljenega gnojila.

Količina gnojila (v tonah)	Celotni pridelek pšenice (v tonah)
0	0
1	40
2	90
3	130
4	160
5	180
6	170

- Analizirajte podatke in dopolnite trditve.

Fiksni dejavnik pri pridelavi pšenice je _____,
variabilni dejavnik pa _____.

(1)

Padajoči mejni donos se pojavi pri uporabi _____ ton gnojila.

(1)

Če povečamo porabo gnojila s 3 na 4 tone, mejni donos četrte tone gnojila znaša
_____ ton pšenice.

(1)

Povprečni pridelek pšenice na hektar obdelovalne zemlje pri uporabi 2 ton gnojila znaša
_____ ton pšenice/ha obdelovalne zemlje.

(1)

Pri porabi 5 ton gnojila in zaposlitvi 3 delavcev znaša povprečni pridelek pšenice
_____ ton pšenice/delavca.

(1)
(5 točk)

3. naloga: Trg in konkurenca

V gospodarstvu je danes prevladujoča nepopolna konkurenca. Stopnjo konkurence na nekem trgu oblikujejo številni dejavniki.

3.1. Podčrtajte pravilne navedbe.

O monopolistični konkurenci govorimo, če je v panogi **eden** / malo / **veliko** proizvajalec/-cev, ki na trgu ponuja/-jo **homogeno** / **diferencirano** blago.

(1)

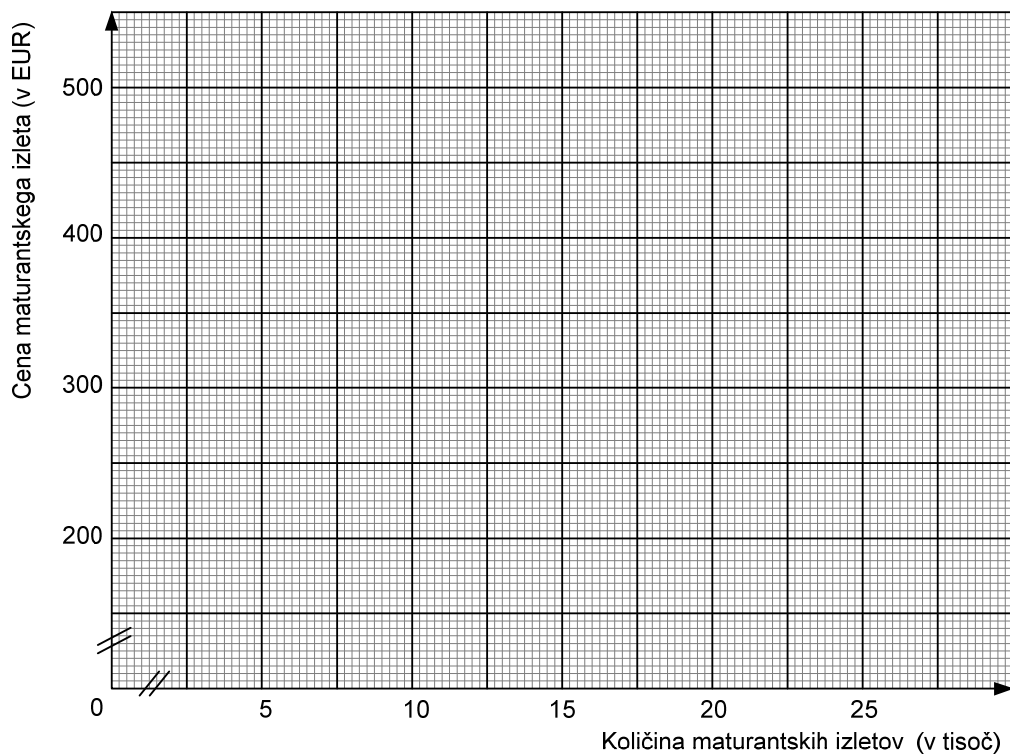
Pri oligopolu pa gre za konkurenco med **manjšim** / **večjim** številom podjetij, pri čemer običajno za vstop novih podjetij **ni** / **so** ovir/-e.

(1)
(2 točki)

3.2. V preglednici sta dani lestvici ponudbe in povpraševanja na trgu maturantskih izletov v Eksotično deželo.

Cena maturantskega izleta (v EUR)	Ponudba maturantskih izletov (v tisoč)	Povpraševanje po maturantskih izletih (v tisoč)
200	5	25
300	10	15
400	15	10
500	25	5

- V diagram vrišite in označite krivulji tržne ponudbe in tržnega povpraševanja po maturantskih izletih v Eksotično deželo.

(2)

- Pri ceni 300 EUR nastane na trgu maturantskih izletov v Eksotično deželo (*podčrtajte*) **presežno povpraševanje / presežna ponudba** v višini (*dopolnite*) _____ tisoč maturantskih izletov.

(1)
(3 točke)

3.3. Trg maturantskih izletov se hitro razvija. Maturanti si želijo nepozabno in edinstveno doživetje izleta v Eksotični deželi. V obdobju, ko je največ maturantskih izletov, je Eksotična dežela uvedla turistično takso v višini 50 EUR, ki jo plača turistična agencija.

- Presodite vpliv uvedbe turistične takse na trg maturantskih izletov v Eksotično deželo in vrišite spremembo s črtkano črto v diagram pri 2. vprašanju te naloge.

(1)

- Utemeljite, zakaj in kako dana sprememba na trgu maturantskih izletov v Eksotično deželo vpliva na povpraševanje po maturantskih izletih **v druge dežele**.

---

(1)
(2 točki)

- 3.4. Turistična agencija Kompas, d. d., je v letu 2015 organizirala maturantski izlet v Črno goro. Za atraktivni program maturantskega izleta po ceni 360 EUR se je odločilo 1.500 maturantov. Zaradi pocenitve naftnih derivatov v letu 2016 je turistična agencija Kompas, d. d., pocenila ponudbo maturantskega izleta za 60 EUR. Leta 2016 se je za enak maturantski izlet v Črno goro odločilo 2.000 maturantov. Izračunajte koeficient cenovne elastičnosti povpraševanja po maturantskem izletu v Črno goro. Rezultat zaokrožite na eno decimalno mesto.

Izračun:

Rezultat: _____

(1)

Podčrtajte pravilni navedbi in dopolnite trditev:

- Če bi se cena maturantskega izleta v Črno goro znižala za 10 odstotkov, bi se ob drugih nespremenjenih okoliščinah obseg povpraševanja po maturantskih izletih v Črno goro **zmanjšal / povečal** za _____ %.

(1)

- V primerjavi z letom 2015 bo turistična agencija Kompas, d. d., zaradi pocenitve naftnih derivatov dosegla **nižji / enak / višji** celotni prihodek.

(1)

(3 točke)

4. naloga: Kapital in dobiček

Za proizvodnjo dobrin so potrebne hkrati različne prvine, ki jim pravimo proizvodni dejavniki. Med te prvine spada tudi kapital.

4.1. Kapital je nujen proizvodni dejavnik vsake proizvodnje.

- Opredelite pojem kapital.

---

(1)

- Navedite vsaj dve obliki, v katerih se lahko pojavlja kapital.

---

(1)
(2 točki)

4.2. Dobitek je v jedru kompleksen dohodek.

- Na črti vpišite sestavna dela dobička.

Dobitek = _____ + _____

(1 točka)

4.3. Za uspešnost poslovanja podjetij je pomembna akumulacija dobička (kapitala).

- Opredelite pojem akumulacija dobička (kapitala).

---

(1)

4.5. Zaradi zaostrenih varnostnih razmer se je v letu 2016 povečalo tržno povpraševanje po protivlomnih vratih, kar se je izrazilo tudi v obsegu prodaje podjetja RIS, d. o. o.

- Analizirajte podatke v preglednici in ugotovite, kako so spremenjene tržne razmere vplivale na donosnost poslovanja podjetja v letu **2016**.

Dobiček podjetja RIS, d. o. o., se je v letu **2016**

(podčrtajte pravilno navedbo) **zmanjšal** / **povečal** za (navedite) _____ EUR.

(1 točka)

4.6. Primerjajte podatke o poslovanju podjetja RIS, d. o. o., v letih 2015 in 2016 ter ugotovite, v katerem letu je poslovalo bolj gospodarno (ekonomično).

- Dopolnite trditvi:

Podjetje RIS, d. o. o., je poslovalo bolj gospodarno v letu _____, saj je kazalec

gospodarnosti (ekonomičnosti) v letu 2015 znašal 1,20, v letu 2016 pa _____.

(1 točka)

5. naloga: Podjetništvo in tržna struktura sodobnega tržnega gospodarstva

Spremenjena tržna struktura spreminja način ravnanja podjetij, ki se prilagodijo novim konkurenčnim zahtevam.

5.1. Opredelite pojem podjetje.

(1 točka)

5.2. Podjetja razvrščamo po velikosti na mikro-, majhna, srednja in velika podjetja. Navedite vsaj dve različni merili, po katerih razlikujemo navedena podjetja.

(1 točka)

5.3. Pojasnite dve razliki med individualnim in notranjim (korporacijskim) podjetništvom z vidika vloge podjetnika.

Pojasnilo razlike glede na lastništvo kapitala:

---

(1)

Pojasnilo razlike glede tveganja:

---

(1)
(2 točki)

5.4. Dopolnite besedilo.

Z analizo tržne strukture in stopnje monopolne moči podjetja na trgu lahko ugotovimo, da ima neko podjetje več kot 40-odstotni tržni delež, a nima močnega konkurenta, zato se imenuje

_____ podjetje. Če koncentracija proizvodnje štirih največjih podjetij

(1)

preseže 60-odstotni tržni delež, gre za _____ oligopol.

(1)
(2 točki)

5.5. V sodobnem tržnem gospodarstvu se je tržna struktura spreminjala s tehnološkim razvojem in spreminjanjem lastninske strukture, konkurenca se je spremenila v nepopolno in necenovno.

- Utemeljite (negativne) posledice cenovnih vojn na poslovanje podjetij.

---

(1)

- Opišite kartelni dogovor.

---

(1)

- Opišite eno obliko necenovne konkurence.

---

(1)
(3 točke)

6. naloga: Odprtost slovenskega gospodarstva

Slovensko gospodarstvo je vpeto v mednarodne tokove, zato skrbi za mednarodno konkurenčnost.

6.1. Vse države v mednarodni menjavi pridobijo, če na svetovnem trgu ni monopolov.

- Opišite, zakaj Slovenija del proizvodov in storitev izmenjuje s tujino.

---

(1)

- Navedite, kako merimo odprtost slovenskega gospodarstva.

---

(1)
(2 točki)

6.2. Podatki o mednarodnih ekonomskih transakcijah so navedeni v statističnih publikacijah.

- Trgovinska bilanca Slovenije prikazuje velikost letnega izvoza in uvoza (*dopolnite*)

---

(1)

Preglednica prikazuje podatke o geografski sestavi **trgovinske bilance** Slovenije v letu 2015.

Države/skupine držav	Izvoz (v mio. EUR)	Uvoz (v mio. EUR)
Evropska unija (28), od tega:	18.479,9	18.096,9
Avstrija	1.991,6	2.610,6
Češka	573,0	600,4
Francija	1.186,6	815,9
Hrvaška	1.876,1	1.292,8
Italija	2.753,0	3.534,6
Nemčija	4.868,0	4.252,1
EFTA	494,9	338,3
Druge evropske države	2.920,7	1.295,6
ZDA	492,9	328,1
Druge neevropske države	1.646,4	2.362,9
Skupaj	24.034,8	22.421,8

(Vir: www.bsi.si, Ekonomski odnosi Slovenije s tujino, str. 3, 4 in 6, december 2015. Pridobljeno: 20. 3. 2015.)

Analizirajte podatke v preglednici pri 4. vprašanju te naloge in dopolnite trditev.

Plačilna bilanca Slovenije prikazuje plačilnobilančni (*podčrtajte pravilno navedbo*)

presežek / primanjkljaj v višini _____ mio EUR. Slovenija je doma porabila

(1)

(*podčrtajte pravilno navedbo*) **manj / več**, kot je proizvedla v letu 2010.

(1)
(2 točki)

6.5. Navedite vsaj dva pozitivna učinka uvoza kapitala v Slovenijo.

(1 točka)

6.6. Na svetu obstaja več mednarodnih ekonomskih integracij.

Pojasnite razliko med območjem proste trgovine in carinsko unijo.

(1 točka)

